

**ПОНЯТТЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
СЛУЖБИ ДІЛЬНИЧНИХ ІНСПЕКТОРІВ В УКРАЇНІ**

У статті сформовано поняття адміністративно-правового регулювання служби дільничних офіцерів в Україні у широкому та вузькому розумінні. У вузькому розумінні адміністративно-правове регулювання служби дільничних офіцерів – це цілеспрямований вплив норм адміністративного права, що втілюється в правову реалізацію через службу дільничних офіцерів. Це здійснюється шляхом впливу на суб'єктів адміністративного права за допомогою адміністративно-правових засад і адміністративних засобів. Їх метою є забезпечення прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, нормальне функціонування громадянського суспільства і держави.

Ключові слова: адміністративно-правове регулювання, дільничний офіцер поліції, Національна поліція України, норми адміністративного права, нормативно-правовий акт, правове регулювання, суспільні відносини.

В статті сформулировано поняття адміністративно-правового регулювання служби участкових офіцерів в Україні в широкому і вузькому значенні. В вузькому значенні адміністративно-правове регулювання служби участкових офіцерів – це цільоване вплив норм адміністративного права, що реалізується в правову реалізацію через службу участкових офіцерів. Це здійснюється шляхом впливу на суб'єктів адміністративного права з допомогою адміністративно-правових засад і адміністративних засобів. Їх метою є забезпечення прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, нормальне функціонування громадянського суспільства і держави.

Ключевые слова: адміністративно-правове регулювання, участковий офіцер поліції, Національна поліція України, норми адміністративного права, нормативно-правовий акт, правове регулювання, суспільні відносини.

The article formulated the concept of administrative and legal regulation of the service of district officers in Ukraine in a broad and narrow sense. In the narrow sense the administrative and legal regulation of the service of district officers is a deliberate influence of the norms of administrative law, which is realized in the legal implementation through the service of district officers. It is done by influencing the subjects of administrative law with the help of administrative legal principles and administrative means. Their purpose is to ensure the rights, freedoms and legitimate interests of individuals and legal entities, the normal functioning of civil society and the state.

Key words: administrative law district, police officer, National Police of Ukraine, norms of administrative law, normative legal act, legal regulation, social relations.

Актуальність дослідження. На сучасному етапі розбудови нашої країни як суверенної, демократичної та правової держави Україна обрала чіткий курс євроінтеграції. Для досягнення мети було проведено низку реформ щодо вдосконалення діяльності органів державної влади, органів виконавчої, судової влади, правоохоронних органів та органів місцевого самоврядування тощо. Першочерговими цілями для держави стали дотримання прав і свобод людини і громадянина, захист інтересів держави і суспільства в цілому, виконання яких є завданням органів Національної поліції, зокрема дільничних офіцерів поліції. Діяльність останніх ґрунтується на прин-

ципі взаємодії з населенням на засадах партнерства та має на меті співпрацю з громадянами, громадськими організаціями, установами, підприємствами різних форм власності, що й зумовлює актуальність нашого дослідження.

Аналіз останніх досліджень. Проблематику питання щодо поняття адміністративно-правового регулювання служби дільничних інспекторів в Україні вивчали такі вчені: В. Авер'янов, О. Бандурка, В. Галуцько, В. Глуховець, І. Голосніченко, О. Зайчук, О. Калюк, А. Клочко, Т. Коломоєць, А. Комзюк, А. Куліш, А. Кухарчук, А. Манжула, Т. Мінка, Р. Миронюк, В. Селіванов, О. Скакун, Н. Федоровська, Л. Фещенко, Ю. Чиж та ін. Однак ці вчені торкалися цього питання лише опосередковано, досліджуючи інші більш загальні чи спеціальні характеристики поняття адміністративно-правового регулювання служби дільничних офіцерів в Україні.

Мета статті – на основі теорії сучасного адміністративного права, аналізу відповідних нормативно-правових вітчизняних і зарубіжних актів, праць учених та інших джерел проаналізувати поняття адміністративно-правового регулювання служби дільничних офіцерів в Україні.

Виклад основних положень. Для усвідомлення сутності адміністративно-правового регулювання служби дільничних офіцерів поліції необхідно розкрити такі поняття, як «правове регулювання» та «адміністративно-правове регулювання» взагалі.

Автори підручника «Теорія держави і права. Академічний курс» зазначили, що в юридичній літературі сформувався майже єдине розуміння правового регулювання як сукупності різноманітних форм та засобів юридичного впливу держави на поведінку учасників суспільних відносин, що здійснюються в інтересах всього суспільства або певного колективу чи особистості, з метою підпорядкувати поведінку окремих суб'єктів встановленому в суспільстві правопорядку.

Правове регулювання – це певний процес, зумовлений об'єктивними та суб'єктивними чинниками, такими як: рівень зрілості та стійкості суспільних відносин, рівень соціальної структури суспільства, стан економічного розвитку суспільства, загальний рівень правової культури населення та ін. [1].

Професор О. Скакун у своїх наукових працях зазначає, що правове регулювання – це здійснюване державою за допомогою права і сукупності правових засобів упорядкування суспільних відносин, їх юридичне закріплення, охорона і розвиток.

А також визначає такі ознаки правового регулювання: 1) правове регулювання – різновид соціального регулювання; 2) за допомогою правового регулювання відносини між суб'єктами набувають певної правової форми, яка має споконвічно державно-владний характер, тобто в юридичних нормах держава вказує міру можливої та належної поведінки; 3) правове регулювання має конкретний характер, тому що завжди пов'язане з реальними відносинами; 4) правове регулювання має цілеспрямований характер – спрямоване на задоволення законних інтересів суб'єктів права; 5) правове регулювання здійснюється за допомогою правових засобів, які забезпечують його ефективність; 6) правове регулювання гарантує доведення норм права до їх виконання [2].

Треба зауважити, що в юридичній літературі є дуже багато формулювань щодо визначення поняття адміністративно-правового регулювання. У своїй роботі ми виокремили деякі з них. Так, учений І. Голосніченко сформулював: адміністративно-правове регулювання суспільних відносин – це сукупність адміністративно-правових засобів, за допомогою яких справляється вплив на відносини, що виникають у процесі здійснення виконавчої влади [3].

Слушною є думка професора В. Галуцька, який зауважує, що адміністративно-правове регулювання – це цілеспрямований вплив норм адміністративного права на суспільні відносини з метою забезпечення за допомогою адміністративно-правових засобів прав, свобод і публічних законних інтересів фізичних та юридичних осіб, нормального функціонування громадянського суспільства та держави. Систему елементів адміністративно-правового регулювання (стадій правозастосування та правоохоронної діяльності) становлять такі складники: норми адміністративного права, їх зовнішнє вираження – джерела адміністративного права; принципи адміністративного права; тлумачення норм адміністративного права; адміністративно-правові відносини; адміністративно-правовий статус суб'єктів адміністративного права; індивідуальні акти суб'єктів публічної адміністрації; форми діяльності суб'єктів адміністративного права; методи адміністративного права; адміністративно-правові режими; адміністративні процедури; ефективність адміністративно-правового регулювання [4].

З урахуванням вищевикладеного ми можемо зробити висновок, що адміністративно-правове регулювання функціонування дільничних офіцерів поліції – це сукупність нормативно-правових актів, які регулюють діяльність дільничних у сферах, визначених законом. Основним до-

кументом виступає Конституція України, де зазначається, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю [5].

Принципи діяльності дільничного офіцера та поліцейського загалом закріплені в Законі України «Про поліцію», а саме: безперервність, верховенство права, взаємодія з населенням на засадах партнерства, дотримання прав і свобод людини, політична нейтральність, законність, відкритість та прозорість [6].

Основні завдання дільничного офіцера поліції регламентуються Наказом Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції», а саме:

1) діяльність, що ґрунтується на принципі взаємодії з населенням на засадах партнерства та має на меті співпрацю з громадянами, громадськими організаціями, установами, підприємствами різних форм власності;

2) взаємодія з органами державної влади та місцевого самоврядування, населенням й утвореними відповідно до чинного законодавства громадськими формуваннями з охорони громадського порядку;

3) виконання завдань, спрямованих на дотримання прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави;

4) ужиття заходів для взяття на облік осіб, щодо яких здійснюється превентивна робота, підтримання в актуальному стані інформаційних підсистем єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ;

5) співпраця з групами реагування патрульної поліції щодо застосування превентивних заходів стосовно осіб, які схильні до вчинення правопорушень та/або перебувають на превентивних обліках поліції;

6) інформування чергової частини органу (підрозділу) поліції у разі отримання від населення відомостей про осіб, які мають наміри вчинити кримінальні правопорушення або їх учинили, розшукуваних злочинців, осіб, які зникли безвісти;

7) організація та контроль діяльності помічника дільничного офіцера поліції, що полягає в плануванні роботи, наданні відповідних доручень та навчанні методики й тактики роботи на поліцейській дільниці, перевірці якості, повноти та об'єктивності складених ним матеріалів;

8) підтримання професійного рівня шляхом навчання в системі службової підготовки та самопідготовки [7].

Окрім основних завдань дільничного офіцера поліції, до службового обов'язку входить надання поліцейських послуг, таких як:

1) забезпечення публічної безпеки і порядку;

2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави;

3) протидії злочинності;

4) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги [8].

Також підґрунтям для виконання прямих обов'язків дільничними офіцерами поліції є такі нормативно-правові акти, як: Закон України «Про соціальну адаптацію осіб, які відбувають чи відбули покарання у вигляді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк», що дає змогу проводити перевірку прибуття звільнених осіб до місця проживання в порядку, встановленому законодавством та визначеному статтею 20 [9]; за Законом України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі» здійснювати заходи з контролю за дотриманням обмежень [10]; відповідно до норм Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» виявляє на поліцейській дільниці осіб, які вчиняють насильство в сім'ї (домашнє насильство) або схильні до такої поведінки, та вживає превентивних заходів, передбачених законодавством і спрямованих на запобігання правопорушенням, пов'язаним з насильством у сім'ї тощо [11].

Впровадження принципу взаємодії з населенням на засадах партнерства дільничного офіцера поліції регламентований, наприклад, Законом України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» і закріплює, що дільничний формує пропозиції щодо створення громадських формувань з охорони громадського порядку та державного кордону та/або призупинення (припинення) діяльності таких формувань, які неналежним чином виконують свої обов'язки; проводить разом з виконавчими органами місцевого самоврядування звірки кількості громадських формувань з охорони громадського порядку та їх членів, зареєстрованих від-

повідно до Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону», подає пропозиції щодо їх діяльності, виконання статутних прав та обов'язків [12].

Згідно з Інструкцією про порядок ведення єдиного обліку в органах поліції заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події дільничний офіцер поліції здійснює прийом населення у приміщенні поліцейської станції або іншому місці. Усі звернення, отримані під час прийому громадян, реєструються належним чином [13].

Закон України «Про звернення громадян» передбачає можливість усного чи письмового звернення особи до дільничного офіцера поліції із зауваженнями, скаргами та пропозиціями, що стосуються їх статутної діяльності, заявою або клопотанням щодо реалізації своїх соціально-економічних, політичних та особистих прав і законних інтересів та скаргою про їх порушення. Дільничний зобов'язаний прийняти таке звернення, розглянути його і вирішити у термін не більше одного місяця від дня його надходження, а ті, які не потребують додаткового вивчення, невідкладно, але не пізніше п'ятнадцяти днів від дня їх отримання. Якщо в місячний термін вирішити порушені у зверненні питання неможливо, то необхідний термін для його розгляду повідомляється особі, яка подала звернення. При цьому загальний термін вирішення питань, порушених у зверненні, не може перевищувати сорока п'яти днів [14].

Також зазначимо, що нормативною базою для дільничних офіцерів поліції для виконання поставлених завдань є низка інших важливих законів та підзаконних актів, а саме:

- Закон України «Про доступ до публічної інформації» [15];
 - Закон України «Про запобігання корупції» [16];
 - Закон України «Про міжнародні договори України» [17];
 - Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Національну поліцію» [18];
 - Наказ Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції» [19];
 - Постанова Кабінету Міністрів України «Про утворення територіальних органів Національної поліції та ліквідацію територіальних органів Міністерства внутрішніх справ» тощо [20].
- Перелік указаних нормативно-правових актів не є вичерпним, адже діяльність дільничного офіцера поліції є багатофункціональною і всебічною.

Висновки. Отже, під час дослідження ми з'ясували, що адміністративно-правове регулювання служби дільничних інспекторів в Україні у широкому розумінні – це здійснюване державою за допомогою права і сукупності правових засобів упорядкування суспільних відносин у цій сфері, їх юридичне закріплення, охорона і розвиток у цілому, а адміністративно-правове регулювання у вузькому розумінні служби дільничних інспекторів в Україні – це цілеспрямований вплив норм адміністративного права на суспільні відносини з метою забезпечення за допомогою адміністративно-правових засобів прав, свобод і публічних законних інтересів фізичних та юридичних осіб, нормального функціонування громадянського суспільства та держави, що забезпечується службою дільничних інспекторів.

Список використаних джерел:

1. Поняття, особливості та предмет правового регулювання / О.В. Зайчук, Н.М. Оніщенко. Теорія держави і права. Академічний курс: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2006. URL: http://www.ebk.net.ua/Book/law/zaychuk_tdp/part3/1201.htm.
2. Поняття правового регулювання і його відмінність від правового впливу / О. Скакун. Теорія держави і права: підручник. Харків: Консум, 2001. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-1748.html>.
3. Голосніченко І.П. Адміністративне право України: основні поняття: навчальний посібник: Київ: ГАН, 2005. 232 с.
4. Галунько В.В., Олефір В.І., Гридасов Ю.В., Іванищук А.А., Короєд С.О. Адміністративне право України: підручник. Херсон: ХМД, 2013. 393 с.
5. Конституція України / Верховна Рада України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>.
6. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року № 580. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
7. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 28.07.2017 № 650. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17>.

8. Безпалова О.І., Мельник К.Ю., Юхно О.О. та ін. Закон України «Про Національну поліцію»: науково-практичний коментар. / за заг. ред. докт. юрид. наук, доц. В.В. Сокурєнка. Харків: нац. ун-т внутр. справ, 2016. 408 с.

9. Про соціальну адаптацію осіб, які відбувають чи відбули покарання у вигляді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк: Закон України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3160-17#n125>.

10. Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі: Закон України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/264/94-вр>.

11. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>.

12. Про участь громадян в охороні громадського порядку та державного кордону: Закон України від 22 червня 2000 року № 1835. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1835-14>.

13. Про затвердження Інструкції про порядок ведення єдиного обліку в органах поліції заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 06.11.2015 № 1377. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1498-15#n15>.

14. Про звернення громадян: Закон України URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/393/96-вр>.

15. Про доступ до публічної інформації: Закон України URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>.

16. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. Голос України від 25.10.2014. № 206.

17. Про міжнародні договори України: Закон України від 29.06.2004 № 1906-IV. Відомості Верховної Ради України, 2004. № 50. Ст. 540.

18. Про затвердження Положення про Національну поліцію: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 877. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248607704>.

19. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 06.11.2015 № 1376. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE27943.html.

20. Про утворення територіальних органів Національної поліції та ліквідацію територіальних органів Міністерства внутрішніх справ: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.09.2015 № 730. Урядовий кур'єр від 24.09.2015. № 176.

УДК 342.9(477)

ГАЛЬОНКІН С.А.

ПРАВОВІ ЗАСАДИ АПЕЛЯЦІЙНОГО ПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ ТА МІСЦЕ СЕРЕД НИХ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

У статті на основі аналізу наукових поглядів вчених та чинного законодавства України наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання, що полягає у розгляді правових засад апеляційного провадження в Україні та визначенні місця серед них адміністративно-правового регулювання.

Обґрунтовується позиція, що правові засади апеляційного провадження – це його законодавча основа, нормативне вираження, яке характеризується значним рівнем структурованості, ієрархічності тощо.

Наголошується, що на національному рівні ключовою правовою засадою апеляційного провадження та системи правосуддя загалом є Конституція, яку більшою мірою побудовано на основі тих міжнародних стандартів, які проголошено у нормах вищенаведених міжнародних актів.